

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Державного закладу

«Південноукраїнський

національний педагогічний

університет імені К.Д. Ушинського»

Андрій КРАСНОЖОН

2025 року

ВИСНОВОК

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» з дисертаційної роботи Олени Олександрівни на тему: «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Витяг

З протоколу №4а розширеного засідання кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» від 01 грудня 2025 року.

Присутні: завідувач кафедри загальної та диференціальної психології, доктор психологічних наук, професор М.Й.Казанжи; доктор психологічних наук, професор О.Я.Чебикін; доктор психологічних наук, професор О.П.Саннікова; доктор психологічних наук, доцент М.Л.Дідух; доктор психологічних наук, професор О.В.Вдовіченко; доктор психологічних наук, професор С.В.Ситнік; доктор психологічних наук, професор І.І.Савенкова; доктор психологічних наук, професор А.В.Массанов; доктор психологічних наук, професор С.М.Симоненко; доктор психологічних наук, професор

О.Ю.Булгакова; доктор психологічних наук, професор О.І.Санніков; кандидат психологічних наук, доцент І.В.Бринза; кандидат психологічних наук, доцент Н.О.Кримова; кандидат психологічних наук, доцент Н.В.Юнг; кандидат психологічних наук, доцент О.А.Орищенко; кандидат психологічних наук, доцент Ю.Г.Черножук, кандидат психологічних наук, доцент І.А.Василенко; кандидат психологічних наук, доцент Т.Ю.Ульянова; кандидат психологічних наук, доцент І.В.Мельничук; кандидат психологічних наук, доцент І.Д.Поспелова; кандидат психологічних наук, доцент О.Ю.Косьянова; кандидат психологічних наук, доцент І.Г.Головська, доктор філософії за спеціальністю 053 Психологія О.О.Керцман; доктор філософії за спеціальністю 053 Психологія Ю.В.Рудоманенко; асистент А.С.Бортов.

Порядок денний: про рекомендацію до захисту дисертації О.О.Онищенко на тему: «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія. Тема дисертації затверджена Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол №4 27 жовтня 2022 року).

Слухали: аспірантку Онищенко Олену Олександрівну, яка наголосила на тому, що у дисертаційній роботі представлено результати досліджень щодо ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах екзистенційної кризи. Зокрема, висвітлено історико-філософський, соціологічний та психологічний підходи до вивчення ціннісних орієнтацій, а також продемонстровано їх трансформацію під впливом війни в Україні. Модель динамічної реконфігурації ціннісно-сміслові парадигми молоді в умовах війни в Україні.

В контексті війни в Україні як граничної травмуючої екзистенційно-насиченої ситуації особливо вразливою є молодь. Саме в молодому віці формується ціннісно-сміслова структура характеру особистості, яка під впливом війни піддається глибокій трансформації. Це стосується як

зовнішніх факторів – соціально-культурних, безпекових, морально-нормативних, так і внутрішніх – емоційних, духовних, смислотворчих. Всі ці зміни проходять через акт переоцінки і формують нові життєві орієнтири. Криза визначається як тяжкий стан, викликаний глобальною зміною звичного життя. Похідними є терміни «критичний період», «перелом», «поворотний етап життєвого шляху», «розрив», «критична ситуація». Екзистенційна криза: стан тривоги та психологічного дискомфорту при питанні про сенс існування. Виникає через невідповідність між внутрішніми можливостями та умовами діяльності, що може негативно впливати на фізичне та психічне здоров'я. Основні характеристики – труднощі вибору та загроза для існування.

Дослідження здійснювалося на базі кількох університетів та включало студентів різних факультетів. Мета – вивчити вплив екзистенційної кризи на ціннісно-сміслові орієнтації, світоглядні установки та психологічну стійкість молоді. Акцент робився на динаміку уявлень про сенс життя, зміни в ціннісній ієрархії, символічні репрезентації війни та адаптаційні механізми.

Використовувалися: структурні методи експрес-діагностики соціальних цінностей, опитувальники сенсу життя та задоволеності життям, методика ціннісних орієнтацій, методика символів, авторська методика «Екзистенційний компас молоді».

Аналіз кореляцій показав взаємозв'язки між різними видами цінностей: професійні цінності пов'язані з фінансовими, соціальними, суспільними та інтелектуальними, що свідчить про інтеграцію самореалізації у соціальні та пізнавальні сфери. Фінансові цінності взаємодіють із соціальними та суспільними, слугуючи механізмом зовнішньої підтримки, але надмірна орієнтація на матеріальне може знижувати значущість фізичного та психічного здоров'я. Родинні цінності мають тісні зв'язки з соціальними, суспільними, духовними, фізичними та інтелектуальними цінностями, формуючи внутрішню узгодженість та емоційний баланс. Соціальні та

суспільні цінності інтегровані з фізичними та інтелектуальними, підкреслюючи важливість здоров'я і розвитку когнітивних здібностей.

Встановлено у результаті аналізу взаємозв'язків сенсу життя з цінностями показав: прямі кореляції між соціальними цінностями та сенсом життя відсутні, що вказує на дисонанс між формально прийнятими цінностями та внутрішньою мотиваційною структурою. Активний пошук сенсу життя може тимчасово знижувати рівень задоволеності життям, що характерно для періоду формування життєвих пріоритетів. Усвідомлення сенсу життя пов'язане з внутрішнім фокусом на моральні та духовні пріоритети, зменшуючи значущість матеріальних цінностей і зовнішніх досягнень. Наявність сенсу життя сприяє підвищеній вимогливості до себе та інших, стимулюючи самовдосконалення та підтримку особистісної цілісності.

Аналіз взаємозв'язку сенсу життя та екзистенційної кризи показав, що задоволеність життям позитивно корелює з чесністю у відповідях та поведінці, тоді як наявність і пошук сенсу життя не мають прямого лінійного зв'язку з конкретними кризовими переживаннями. Це свідчить про складну систему опосередкованих впливів сенсу на психологічну стійкість та адаптацію. Дослідження підтверджує, що екзистенційна криза у молоді під час війни призводить до трансформації ціннісно-сміслових орієнтацій. Наявність сенсу життя стає ключовим ресурсом, який допомагає інтегрувати внутрішні цінності, підвищує самоконтроль, моральну та духовну стійкість, сприяє смислотворчій активності та ефективній адаптації до складних життєвих умов.

За результатами п'ятого завдання було визначено та охарактеризовано рівні проживання екзистенційної кризи на ціннісно-сміслові орієнтації молоді в умовах війни в Україні. Результати кореляційного аналізу між показниками екзистенційної кризи у молоді з конструктивним рівнем переживання свідчать про те, що різні аспекти кризи взаємопов'язані, утворюючи цілісну систему психологічної напруги. Показники

екзистенційної кризи, які відображають загострення базових потреб, внутрішнє прийняття себе, прийняття життєвої мінливості та планування майбутнього, демонструють як позитивні, так і від'ємні взаємозв'язки з різними особистісними та інструментальними цінностями.

Показник «насущні цінності», що відображає орієнтацію на виживання та відчуття екзистенційної вразливості, пов'язаний із життєрадісністю та високими запитами, що свідчить про активізацію компенсаторних механізмів у складних умовах. Водночас цей показник негативно корелює з самоконтролем та виконавською дисципліною, що демонструє ослаблення механізмів регуляції поведінки під впливом тривалого стресу.

Показник «криза як прийняття себе» пов'язаний із позитивним емоційним станом, зокрема життєрадісністю, що відображає здатність підтримувати позитивну оцінку власного існування навіть у періоди внутрішньої боротьби.

Показник «прийняття життєвої мінливості» корелює з широким спектром соціально та морально зорієнтованих якостей, таких як емпатія, відповідальність, виконавська дисципліна та інші цінності, що свідчить про зрілу форму адаптації до змін.

Показник «плани на майбутнє» має негативні взаємозв'язки з самоконтролем, освіченістю, раціональністю та дисципліною, одночасно зберігаючи позитивний зв'язок із високими запитами та здоров'ям, що демонструє внутрішню суперечність між прагненням до досягнень та неможливістю точного прогнозування майбутнього.

Показник соціальної бажаності («шкала брехні») негативно корелює з самоконтролем, освіченістю та розвиненою волею, що вказує на вплив рівня внутрішньої організованості на схильність до соціально бажаних відповідей. Таким чином, екзистенційна криза у молоді з конструктивним рівнем не руйнує ціннісну сферу, а стимулює її переосмислення. В центрі системи цінностей опиняються гуманістичні, особистісно зрілі та соціально відповідальні орієнтації. Конструктивне подолання кризи проявляється через

посилення смислових опор, формування відповідальності, поглиблення міжособистісних стосунків та розвиток автономії.

У молоді зі середнім рівнем конструктивності встановлено, що компоненти екзистенційної кризи взаємопов'язані, утворюючи цілісну систему переживання напруження. У цьому випадку значну роль відіграють соціальні цінності, такі як підтримка, приналежність до спільноти та взаємодія з іншими. Позитивні зв'язки прийняття життєвої мінливості з інструментальними цінностями, включаючи дисципліну, відповідальність, освіченість, здатність до співпереживання, ефективність у справах, вихованість, терпимість і непримиримість до недоліків, демонструють використання цих цінностей як внутрішніх ресурсів для стабілізації «Я» у кризових умовах. Водночас певна ротація уваги між духовними та соціальними цінностями під час адаптації свідчить про гнучкість системи ціннісно-смислових орієнтацій.

Молодь з деструктивним рівнем проживання кризи демонструє високий ступінь взаємозв'язку компонентів екзистенційної кризи, що свідчить про інтегровану напругу та внутрішню нестійкість. У цій групі проявляються позитивні зв'язки прийняття життєвої мінливості з фінансовими цінностями, що відображає прагнення до зовнішньої опори і контролю над життєвими обставинами. Одночасно спостерігається негативна кореляція загального показника кризи з суспільними, духовними та фізичними цінностями, що демонструє внутрішню дезорієнтацію та зниження мотивації підтримувати себе та інших. В цьому контексті пріоритети зміщуються на практичні ресурси безпеки та контролю, що вказує на адаптаційні стратегії у стані високої тривожності та невпевненості.

Отже, результати дослідження підтверджують, що екзистенційна криза є багатовимірним явищем. Вона трансформує життєві цілі та операційні механізми особистості, одночасно активуючи компенсаторні ресурси та послаблюючи контрольні механізми. У різних групах рівень конструктивності визначає характер взаємозв'язку з ціннісними орієнтаціями

та внутрішніми ресурсами адаптації, відображаючи різну здатність молоді до ефективного подолання кризових станів.

Дисертанткою були сформульовані ключові висновки за результатами дослідження та визначено перспективу подальшого наукового пошуку.

Після доповіді здобувача були поставлені запитання:

Доктор психологічних наук, професор М.Й.Казанжи: Дякую, Олено Олександрівно, за доповідь, уточніть, будь ласка, щодо Вашої авторської методики, у чому новизна розробленого Вами психодіагностичного інструменту та які відмінності від уже існуючих методик і чи перевіряли Ви психометричні параметри створеної методики?

Олена Онищенко: Дякую за запитання. Розроблена методика ґрунтувалася на ключових положеннях екзистенційної психології (В.Франкл) та теорії адаптації (А.Лобанова). Адаптація молоді розглядається як багатокомпонентний процес, що включає інтелектуальні, емоційні та поведінкові стратегії реагування на складні життєві обставини, життєстійкість, здатність до адаптації, збереження емоційного балансу та здатність використовувати життєві виклики для особистісного зростання. Саме такий теоретико-методологічний погляд є основою для формування компонентного складу та основою для розробки шкал методики, що і утворює новизну означеного інструменту. Перевірка надійності та валідності показала відповідність створеного інструменту необхідним психометричним характеристикам. Якщо конкретизувати відомості, то щодо методики діагностики «Екзистенційний компас молоді» коефіцієнт α Кронбаха складає $\alpha = 0,694$. Методика має задовільний рівень надійності та може бути використана для подальших досліджень. Також надійність методики була підтверджена із застосуванням методу розщеплення тесту навпіл (split-half reliability). Показник становить 0,672. Це значення вказує на хорошу надійність для даного інструменту, оскільки коефіцієнт близький до 1 і показує, що дві частини тесту мають достатньо високий рівень узгодженості між собою.

Кандидат психологічних наук, доцент О.А.Орищенко: Олено Олександрівно, скажіть, а як ви розумієте психологічний зміст феномену цінностей та ціннісних орієнтацій особистості чим ці поняття відрізняються?

Олена Орищенко: Дякую за питання. Цінності мають більш загальний, часто суспільний або культурний характер. Ціннісні орієнтації – це індивідуальна вибіркова спрямованість конкретної людини на ці цінності, її внутрішня картина цінностей, власна ієрархія того, що важливо саме для неї в поточний момент життя.

Доктор психологічних наук, професор О.Я.Чебикін: Олено Олександрівно, в мене таке запитання, а які ж все ж таки ціннісні орієнтації Вами виявлено у молоді в результаті дослідження?

Олена Орищенко: Дякую за питання. Було виявлено значну трансформацію під впливом повномасштабної війни. Основним вектором стало поєднання прагматизму (виживання та безпека) із глибоким ціннісним патріотизмом. Водночас для молоді були і залишаються вкрай важливими такі ціннісні орієнтації, як широта поглядів, незалежність, відповідальність, кохання, плани на майбутнє, співпереживання, вихованість тощо.

Доктор психологічних наук, професор С.В.Ситнік: Олено Олександрівно, в мене теж виникло питання, скажіть, будь-ласка, а чим відрізняється вплив екзистенційної кризи під час війни від впливу криз в мирний час?

Олена Орищенко: Дякую за питання. Звичайна криза в мирний час має ситуаційне походження, пов'язана зі стресом, віковою кризою та адаптацією, не завжди порушує систему цінностей, має короткотривалий характер. Екзистенційна криза під час війни впливає на сенс життя людини та ідентичність, змінює цінності, життєву позицію і Я-образ. Криза звичайна це-«мені важко жити». Екзистенційна криза під час війни – це «я не знаю, навіщо жити».

Доктор психологічних наук, доцент М.Л.Дідух: Олено Олександрівно, як саме Ви виявляли чим саме визначається екзистенційна криза?

Олена Онищенко: Дякую за питання. На ціннісно-смысловому рівні екзистенційна криза розглядалася як глибока зміна у системі цінностей і ціннісних орієнтацій молоді. Вона проявлялася у зміні взаємозв'язку між термінальними та інструментальними цінностями, тобто, у перегляді того, що є головною метою життя і якими є засоби для її досягнення. Також, спостерігалася переоцінка насущних, духовних, родинних та майбутніх пріоритетів, коли попередні орієнтири втрачали стабільність, а нові потребували усвідомлення і швидкої адаптації. Це глибинні зміни у смислі життя, самоідентичності та погляді на власне майбутнє, які формують спосіб, яким людина сприймає себе і світ навколо. Отже, екзистенційна криза визначалася якісними змінами ціннісно-смыислової сфери.

Кандидат психологічних наук, доцент І.Г.Головська: Шановна Олено Олександрівно, дослідження екзистенційної кризи молоді в умовах війни це про переосмислення цінностей, пошук нових сенсів та орієнтирів планування життя. Які основні результати Вами було отримано в даному контексті?

Олена Онищенко: Дякую за запитання. Серед основних відомостей варто зупинитися на наступних, найбільш значущих – відбулася трансформація ціннісної ієрархії, зміщення пріоритету з матеріального добробуту на здоров'я (своє та близьких), любов, безпеку, стосунки, актуалізація громадянських цінностей, пошук нових орієнтирів часової перспективи, вкрай значущими стають для молоді психоемоційні наслідки переживання війни, які накладають відбитки на усі сфери життєдіяльності.

ОБГОВОРЕННЯ

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор С.М.Симоненко: Онищенко Олена Олександрівна виконала всі заплановані в індивідуальному плані завдання за період навчання в аспірантурі.

Опубліковано заплановані за час аспірантури статті у фахових наукових виданнях України. Одержано авторське свідоцтво на розробку оригінальної методики. Аспірантка взяла участь у достатній кількості науково-практичних міжнародних і національних конференцій та опублікувала достатню кількість тез та матеріалів конференцій. Підготувала дисертаційне дослідження з вельми актуальної і значущої наукової проблеми. За період навчання в аспірантурі О.О.Онищенко проявила себе, як дисциплінована, вмотивована, працелюбна, здатна самостійно вирішувати складні наукові завдання аспірантка і майбутній фахівець в галузі психологічної науки. Ми вдячні всім колегам, які присутні сьогодні на передзахисті дисертаційної роботи, за Вашу увагу і слухні запитання до аспірантки, а також ми вдячні рецензентам за глибокий аналіз дисертаційного дослідження, за зроблені слухні зауваження.

В цілому, можу зазначити, що Онищенко Олена Олександрівна підготувала самостійну дисертаційну роботу, яка є завершеним дослідженням, відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія. Всім дякую за увагу!

Рецензент, доктор психологічних наук, професор О.П.Саннікова: хочу сказати, що тема роботи безумовно актуальна з тими перетвореннями, що відбуваються зараз у сучасної молоді під час війни. Загострені відчуття тривоги, пошуку сенсу життя, власної ідентичності в умовах екзистенційної кризи, сумніви та страхи щодо майбутнього, втрати попередніх цінностей молоді тощо. З іншого боку, відбувається переосмислення своїх життєвих пріоритетів, головних інструментів адаптації особистості до ускладнених умов життя, що спричинює розвиток механізмів життєстійкості та адаптації молоді у зіткненні з кризою. Результатом цього є переоцінка і оновлення, зміна ціннісно-сислової сфери молоді, а її каталізатором, як показано в дисертаційному дослідженні, стає саме екзистенційна криза.

Але, на даному етапі аналізу дослідження шановної Олени Олександрівни зупинюся тільки на деяких зауваженнях.

1. У розділі 1 проводиться аналіз літератури з основних теоретичних напрямів і для розуміння стану розробки цієї проблеми дослідження (розглянуто ціннісні орієнтації особистості, механізми аксіосфери, поняття кризи та механізми її подолання, резильєнтна функція самопізнання, ціннісно-сміслова сфера молоді, тощо) та як підґрунтя для програми емпіричного дослідження. Матеріал актуальний, але висновки до розділу 1 не оцінили вклад цієї інформації для подальшого планування та вирішення поставлених завдань.

2. У вступі, на мій погляд, слід доопрацювати такі важливі моменти: мету, предмет дослідження, гіпотезу, завдання, які віддзеркалюють етапи, логіку, очікувані результати, тим паче, що в тексті є всі підстави для цього. З огляду на те, що зміст новизни будь-якого наукового дослідження становлять результати про нові зміни, що виявлені в складі об'єкта, предмета, в його структурі, в його функціональних характеристиках тощо, новизну треба доповнити.

3. Емпіричне дослідження проводилося, як вказано, в період 2023-2024 років (стор. 82). І тут же вказується, що «мета: вивчити вплив екзистенційної кризи, детермінованої війною, на ціннісно-сміслові орієнтації,... у центрі дослідницької уваги перебувала динаміка уявлень молоді про сенс життя тощо». А в завданнях на наступній 83 варто більш розлого зазначити як вивчаються зміни.

4. Дуже цікава методика «Екзистенційний компас молоді» (авторська розробка О.О.Онищенко). Хотілось би більш ґрунтовно саме у 2 розділі отримати інформацію про етапи розробки, її теоретичний конструкт та апробацію методики тощо. Автор зазначає, що «апробація авторської методики «Екзистенційний компас молоді» дозволила оцінити рівень ціннісних та ціннісно-сміслових орієнтацій та виділити особливості екзистенційної адаптації молоді в умовах кризи, зокрема, воєнного стану в

Україні. Варто було б більш детально розкрити означений аспект, адже це дуже цінний здобуток авторки, і не тільки для даної роботи, а й для нас, психологів.

5. Загальне зауваження: посилити та доповнити усі висновки: авторка сама свою роботу не подає належним чином, як вона це заслуговує; звернути увагу на оформлення роботи.

Загалом зазначу, що дисертаційна робота Онищенко Олени Олександрівни «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-смыслових орієнтацій молоді в умовах війни» є самостійним завершеним науковим дослідженням. Основні положення та результати дисертаційного дослідження достатнім чином висвітлені у публікаціях. Дисертаційна робота відповідає вимогам до досліджень на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія. Робота може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент, кандидат психологічних наук, доцент І.А.Василенко:
Тематика дисертаційного дослідження О.О.Онищенко є надзвичайно актуальною без питань. Зараз, в умовах війни молодь переживає значні психологічні, соціальні та екзистенційні трансформації, що породжують кризові стани, потребу в новому смислотворенні та переоцінці життєвих пріоритетів. Екзистенційна криза виступає важливим чинником внутрішніх змін, що впливають на ціннісно-смыслову сферу, життєву позицію, внутрішню стійкість та бачення майбутнього. Тому дослідження трансформації ціннісно-смыслових орієнтацій молоді під впливом екзистенційної кризи є вкрай важливим для сучасної науки й практики психологічної допомоги.

Актуальність роботи полягає у теоретичному та емпіричному обґрунтуванні психологічних механізмів змін ціннісно-смыислової сфери молодих людей, які перебувають у стані невизначеності, втрати опор, переосмислення власного життя та майбутнього. Здобувачка комплексно

висвітлює умови формування нових смислів, фактори екзистенційного зростання, а також проблемні зони ціннісної дезінтеграції у період війни.

У роботі чітко визначені об'єкт, предмет, мета й завдання дослідження, що свідчить про методологічну цілісність і логічність наукового пошуку.

Перший розділ дисертації містить ґрунтовний аналіз підходів до вивчення ціннісно-сислової сфери особистості, феномену екзистенційної кризи, механізмів її переживання та подолання. Здобувачка систематизує сучасні наукові концепції, розглядає структуру ціннісно-сислових орієнтацій, особливості їх трансформації в умовах зовнішніх кризових впливів. Теоретичний аналіз є глибоким, міждисциплінарним і добре структурованим.

Другий розділ «Програма та методи емпіричного дослідження» відзначається логічною послідовністю та науковою обґрунтованістю. Авторкою обрано комплекс валідних психодіагностичних методик, а також розроблено авторську методику «Екзистенційний компас молоді», що значно підвищує новизну дослідження. Розроблений інструмент має чітку структурну організацію й включає низку субшкал, що відображають ключові параметри екзистенційного функціонування особистості, зокрема: смислотворення, надію та віру у майбутнє, внутрішню цілісність (криза як прийняття себе), адаптивність до змін. Така багатовимірна структура дозволяє здійснювати комплексну оцінку ціннісно-сислової динаміки та екзистенційної стійкості молоді в умовах війни. Описано вибірку, процедуру збору й обробки даних, що відповідає вимогам сучасної емпіричної психології.

У третьому розділі представлено результати багатовимірного емпіричного аналізу: кореляційного, кластерного та факторного. Дослідниця показує взаємозв'язки між наявністю та пошуком сенсу, станами екзистенційної напруги, життєвою задоволеністю, ціннісними пріоритетами та рівнями переживання кризи. Виявлено три рівні проживання екзистенційної кризи (конструктивний, середній, деструктивний), що

демонструють різні типи інтегрованості ціннісно-сміслової сфери. Результати засвідчують високий інтелектуальний рівень роботи, а також значний внесок у розуміння екзистенційних процесів молоді в умовах війни.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у психологічному консультуванні, кризовій інтервенції, освітніх програмах, тренінговій роботі зі студентською молоддю. Методика «Екзистенційний компас молоді» може бути ефективним інструментом діагностики та подальшої корекційної роботи.

Висновки дисертації є ґрунтовними, логічно впливають із отриманих результатів та узагальнюють основні закономірності трансформації ціннісно-сміслової сфери молоді під впливом екзистенційної кризи.

Разом із високою оцінкою роботи доцільно виділити такі зауваження:

1) У роботі спостерігається неузгодженість у використанні ключових понять «умови війни» та «воєнний стан», які вживаються як взаємозамінні, хоча мають різний зміст і різні психологічні наслідки. У темі дисертації та меті дослідження зазначено вплив екзистенційної кризи «в умовах війни», тоді як у предметі дослідження вказано: «екзистенційна криза, викликана воєнним станом», а у формулюванні наукової новизни описано повний ланцюг: воєнний стан – екзистенційна криза – трансформація ціннісно-сміслових орієнтацій. Такі формулювання створюють методологічну нечіткість, оскільки війна є широким соціально-політичним і військовим явищем, що містить комплекс травматичних факторів (небезпека, втрати, руйнування, вимушене переміщення, загроза життю), тоді як воєнний стан – це насамперед правовий режим, який лише частково визначає умови життя, але сам по собі не описує повного спектра психологічних впливів.

Отже, у дисертації важливо чіткіше розмежувати, які саме чинники – безпосередні військові події, загроза життю, втрати, вимушене переміщення, інформаційний тиск або правові обмеження воєнного стану – виступають джерелом екзистенційної кризи. Нечіткість у використанні цих понять

обмежує точність трактування причинно-наслідкових зв'язків і потребує концептуального уточнення.

2) У Розділі 3 «Аналіз ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах екзистенційної кризи» представлені результати кореляційного аналізу. Слід відзначити, що в ряді таблиць не встановлено статистично значущих додатних або від'ємних взаємозв'язків між показниками: Таблиця 3.13 (стор. 147) – між показниками ціннісних орієнтацій та соціальними, фізичними й інтелектуальними цінностями; Таблиця 3.14 (стор. 149) – між показниками соціальних цінностей та показниками сенсу життя і задоволеності життям; Таблиця 3.16 (стор. 151) – між показниками екзистенційної кризи та показниками сенсу життя і задоволеності життям; Таблиця 3.17 (стор. 152) – між соціальними цінностями та показниками екзистенційної кризи, вимірними методикою «Екзистенційний компас молоді» (насувні цінності, криза як пізнання себе, плани на майбутнє). Це ставить під сумнів доцільність подання таких даних у вигляді таблиць, оскільки формальне наведення результатів без аналітичного коментаря ускладнює їх сприйняття та знижує цінність роботи.

3) У дисертації зустрічаються окремі стилістичні помилки, які не впливають на загальне сприйняття роботи, але потребують корекції.

Зазначені зауваження не знижують цінності та значущості дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Онищенко Олени Олександрівни «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» є завершеним науковим дослідженням. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковані у наукових працях, серед яких є публікації у фахових виданнях, затверджених МОН України. Дисертаційна робота відповідає вимогам до досліджень на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія. Робота може бути рекомендована до захисту разової спеціалізованої вченої ради.

Рецензент, кандидат психологічних наук, доцент О.М.Грек:

Звичайно, що тема дисертації є дуже актуальною. Сучасні соціальні, економічні та політичні виклики, спричинені війною, створюють у молоді високий рівень психологічного напруження та нестабільності життєвих орієнтирів. Результати спостережень дозволяють стверджувати, що студенти стикаються з екзистенційною кризою, яка проявляється у перегляді цінностей, сумнівах у сенсі власного життя та невизначеності майбутніх перспектив.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, доцільність її наукового дослідження; означено мету, об'єкт, предмет, завдання; окреслено перелік використаних методів; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; надано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, кількість публікацій за темою дисертації; наведено дані щодо обсягу та структури роботи.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні основи розробки проблематики аксіосфери особистості в умовах екзистенційної кризи» на основі узагальнених теоретико-емпіричних досліджень надано визначення поняття кризи, «екзистенційної кризи» та механізми подолання кризових станів; представлено аналіз провідних наукових підходів до дослідження ціннісних орієнтацій особистості; виокремлено основні характеристики та чинники формування їх в юнацькому віці. Авторкою визначено, що в умовах воєнного стану ціннісно-сміслова сфера молоді зазнає суттєвих трансформацій, оскільки екзистенційна криза порушує звичні орієнтири та актуалізує потребу в переосмисленні життєвих пріоритетів. Зазначено, що переживання цієї кризи, поєднане з активним процесом самовизначення, сприяє формуванню нових ціннісно-сміслових структур та інтеграції попереднього й набутого досвіду. Теоретично підтверджено, що такі зміни можуть зміцнювати психологічну стійкість молоді та відображають її адаптацію до радикальних соціально-політичних трансформацій сучасного суспільства.

У другому розділі дисертації «Організація емпіричного дослідження психологічних особливостей ціннісно-сислової сфери молоді в умовах екзистенційної кризи» сформульовані основні завдання емпіричного дослідження, обґрунтовано вибір методів та методик дослідження. Вдало підібраний відповідний інструментарій, що є релевантними меті та предмету дослідження. Для кількісного та якісного аналізу дисертанткою використовувались дані сучасного апарату математичної статистики.

У третьому розділі дисертації «Аналіз ціннісно-сислових орієнтацій молоді в умовах екзистенційної кризи» представлено аналіз результатів дослідження особливостей прояву екзистенційної кризи у досліджуваних в умовах воєнного стану, зокрема, життєвої задоволеності як індикатора психологічної рівноваги в умовах екзистенційної кризи, символ як засобу екзистенційної рефлексії та ступінь екзистенційної адаптованості молоді, а також дослідження ціннісно-сислової сфери молоді. Представлений детальний аналіз міжпоказникових зв'язків у системі ціннісно-сислової сфери молоді, здійснений за допомогою кореляційного підходу. Автор коректно інтерпретує отримані взаємозалежності, що дозволяє окреслити структурні особливості механізмів подолання екзистенційної кризи. Кластерний аналіз (застосування критерію Краскела-Уоліса) забезпечив емпірично обґрунтоване виокремлення груп із різним рівнем подолання екзистенційної кризи та продемонстрував наявність значущих відмінностей у їхній ціннісно-орієнтаційній структурі. Факторний аналіз показників психологічних механізмів подолання екзистенційної кризи доповнив цілісну картину дослідження, дозволивши виокремити ключові конструкти, що визначають адаптивні стратегії молоді в умовах нестабільності. У сукупності представлений емпіричний матеріал і його статистична обробка свідчать про високий рівень наукової обґрунтованості, методичної точності та вміння автора адекватно інтерпретувати отримані результати.

Таким чином, до сильних сторін роботи слід віднести ґрунтовне аналітичне узагальнення фактичних даних. Виклад матеріалу добре

ілюстрований рисунками та таблицями, що засвідчує глибину аналізу емпіричного матеріалу та вміння співвіднести його з концептуальними засадами дослідження. Висновки підтверджують успішне виконання поставлених завдань і досягнення мети дисертаційного дослідження, а також демонструють бачення автором перспектив подальшого розвитку порушеної проблеми.

Дисертаційне дослідження Онищенко Олени Олександрівни має достатню теоретичну й практичну значущість. Втім в роботі є певні недоліки:

1. В роботі використовується авторська методика «Екзистенційний компас молоді» (авторська розробка О.О.Онищенко), проте не представлені процедура розробки, вибірка стандартизації та перевірки за всіма психометричними вимогами. Хоча у висновках до третього розділу вказується «Апробація та застосування авторської методики «Екзистенційний компас молоді» дозволило не лише кількісно оцінити рівень ціннісно-сміслових орієнтацій, а й окреслити особливості екзистенційної адаптації молоді в умовах війни».

2. В емпіричній частині роботи бракує порівняння отриманих результатів дисертантом із результатами інших науковців, які зроблені останнім часом в даному напрямку.

3. Відсутні посилання в кінці кожного розділу на публікації автора дисертаційного дослідження, в яких розкривається зміст розділу. А також публікації дисертанта не представлені у загальному списку використаних джерел.

4. У тексті роботи дуже часто зустрічаються орфографічні та стилістичні помилки, технічні огріхи й неточності. Оформлення дисертаційної роботи потребує редакційної правки (розділи, висновки та література з нової сторінки, нумерація таблиць та рисунків, примітки до таблиць та рисунків, оформлення літературних джерел).

Отже, дисертаційна робота Онищенко Олени Олександрівни «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій

молоді в умовах війни» є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає вимогам до написання дисертаційних робіт і може бути рекомендована до подання на захист до разової спеціалізованої вченої ради.

Кандидат психологічних наук, доцент О.Ю.Косьянова: Шановні колеги, дисертаційна робота Олени Олександрівни є самостійним науковим дослідженням з актуальної нині проблематики, дослідницькі етапи теорія-емпірія-вихід на практику логічно поєднані у роботі, яка відповідає всім вимогам і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор С.В.Ситнік: Шановні колеги, дисертаційна робота написана з актуальної проблематики, розроблено психодіагностичний інструментарій, поставлені завдання виконані, мета досягнута! Вважаю, що робота заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор А.В.Массанов: Тема дисертаційної роботи вкрай актуальна, дисертація грамотно виконана, результати володіють науковою новизною та практичною значущістю. Хочу підкреслити вміння підтримувати наукову дискусію, глибоке володіння нею означеною проблематикою, погоджуюсь із пропозицією рекомендувати дану дисертаційну роботу до захисту в спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 053 Психологія.

Ухвалили: На підставі обговорення дисертаційного дослідження Онищенко Олени Олександрівни на тему: «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно–сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» на розширеному засіданні кафедри загальної та диференціальної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» затвердити **висновок:**

Дисертаційна робота Онищенко Олени Олександрівни на тему: «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій

молоді в умовах війни» є самостійним завершеним теоретико-емпіричним дослідженням.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що війна в Україні, стала першопричиною трансформаційних процесів в усіх сферах життя людини, а саме: в економічній сфері – спричинення економічної кризи, руйнування інфраструктури; соціальна – деформація соціалізації молоді, складнощі в освітньому процесі, дозвілля; у духовно-психологічній сфері – розмитість сформованої картини ціннісних орієнтацій молоді, яку було набуто з попереднім досвідом. Молодь на перетині дорослого життя, формує свою ідентичність, систему цінностей, раптово стикається з екзистенційною кризою, спричиненою впливом війни; загроза для здоров'я/життя свого/близьких людей. Ці обставини викликають у молоді глибокі психологічні та емоційні переживання, що впливають на їхні ціннісно-сміслові орієнтації. Попри значну кількість наукових досліджень як в Україні, так і закордоном, що розглядають цінності та ціннісні орієнтації, вікову характеристику молоді та екзистенційну кризу як психологічний, соціальний та філософський феномен, саме питання трансформації ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах екзистенційної кризи під впливом набутого травматичного досвіду політико-історичних обставин, викликаною умовами війни від 24.02.2022, залишається недостатньо дослідженим і є нагальною проблемою сьогодення. Відтак, дана наукова прогалина актуалізує гостру потребу у проведенні комплексного теоретичного (історико-філософського, соціологічного, психологічного, аксіологічного) та емпіричного дослідження за допомогою психодіагностичного інструментарію для розуміння динаміки трансформації ціннісно-сміслові сфери, проживання екзистенційної кризи молоддю в умовах війни в Україні.

Відповідь на це питання про вплив екзистенційної кризи включає в себе такі напрями: кризовий (травматичний) аспект – почуття ізольованості і самотності, відчування потенційної загрози (реальної або уявної) для свого життя і життя своїх близьких, руйнування усталених поглядів на світ;

ресурсний аспект-аналіз ціннісно-сміслових орієнтацій на пошук психологічного ресурсу, що спонукають до пошуку сенсу життя в умовах екзистенційної кризи під час війни в Україні. Усе вищезазначене й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни».

Наукова новизна та значення отриманих результатів визначається комплексним дослідженням трансформації ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах екзистенційної кризи, зокрема, під час війни в Україні, психологічного виміру з урахуванням проживання травматичного досвіду, критеріїв, механізмів сенсотворення та вибіркових стратегій адаптації.

Вперше:

- визначено, що до комплексного вивчення впливу екзистенційної кризи, спричиненої війною, на ціннісно-сміслові орієнтації, психологічну стійкість і смислову інтеграцію молоді увійшли: аналіз ціннісних пріоритетів і патернів, формування прийняття себе в умовах кризи, уявлень про майбутнє, виявлення внутрішніх ресурсів, що сприяють подоланню екзистенційної напруги;

- здійснено системний аналіз механізмів трансформації ціннісно-сміислової сфери молоді під впливом екзистенційної кризи в умовах війни;

- доведено на емпіричному рівні, що рівень проживання екзистенційної кризи може стати медіатором між травматичним досвідом війни та змінами ціннісно-сміислової сфери у молоді;

- означено, що в період війни екзистенційна криза виступає потужним фактором, що може стимулювати глибинну трансформацію ціннісних орієнтацій молоді. Соціально-політичні потрясіння та невизначеність спричиняють переоцінку пріоритетів і формування нових ціннісно-сміслових структур, молодь реагує на ці зміни шляхом інтеграції попереднього та набутого досвіду;

- виявлено, що потенціалом до екзистенційного зростання молоді через зовнішню кризу та можливість формування нової ціннісно-сміислової

структури на основі проживання цього досвіду є збереження певного відчуття сенсу життя та перебування у фазі його активного пошуку.

Показник «Наявність сенсу» (НС) як стабілізуючий чинник, створює внутрішню опору, стійкість до зовнішніх потрясінь, тоді як показник «Пошук сенсу» (ПС) --трансформації життєвих орієнтирів і прагнення до смислотворення. Показник задоволеність життям (ЗЖ) та його рівні є неоднозначним у молоді і має широкий спектр переживань – від внутрішньої стійкості до почуття незадоволеності життям і почуття втраченості сенсу;

- визначено, що в умовах кризи символізація переживань стає не лише відображенням внутрішнього стану молоді, але й активним чинником екзистенційної рефлексії. Через символи молодь переосмислює власну ідентичність, конструює оновлену систему цінностей, що ґрунтується на єдності, взаємодопомозі та духовній силі. Молодь у кризовій ситуації спирається на міжособистісні відносини як на головний ресурс смислотворення особистості, що лише підтверджує знецінення зовнішніх атрибутів на користь духовних смислів. Молодь надає перевагу тим символам, які здатні забезпечити відчуття внутрішньої опори та стабільності, моральної сили та перспективи майбутнього. Це свідчить про адаптивний потенціал молоді, здатність не лише долати стрес, а й трансформувати пережиту екзистенційну кризу в поштовх до розвитку і доводить, що символи виступають не лише відображенням досвіду, а є дієвим інструментом самопізнання та формування життєвих орієнтирів у процесі екзистенційної кризи.

Виділено три рівня подолання кризи у обстежуваних:

- Конструктивний рівень проживання екзистенційної кризи. Високі показники свідчать про активне проживання кризи та здатність до її конструктивного подолання. Високий рівень насущних цінностей та наявність планів на майбутнє – орієнтація на смислотворення, пошук внутрішніх опор. Свобода та розвиток розглядаються як внутрішні ресурси

для подолання кризи. Рівень життєрадісності зростає, а значущість розваг знижується, що вказує на смислотворчу переорієнтацію.

- Помірний рівень проживання екзистенційної кризи. Загальний показник – межевий стан. Показники: насущні цінності, криза як прийняття себе, прийняття життєвої мінливості, плани на майбутнє, на середньому рівні – старі смисли втрачають значення, нові ще не сформовані. Потребує підтримки, потенційно відкриті для особистісного зростання. Соціальні цінності відіграють ключову роль: підтримка, приналежність, взаємодія з іншими. Позитивні зв'язки ПЖМ з цінностями: виконавська дисципліна, освіченість, відповідальність, здатність до співпереживання, широта поглядів, ефективність у справах, вихованість, терпимість. Від'ємні зв'язки ПЖМ з духовними цінностями та здоров'ям – тимчасове зниження уваги до духовної сфери під час адаптації.

- Деструктивний рівень подолання екзистенційної кризи. Низькі показники загального рівня екзистенційної кризи, кризові проживання дезадаптивного характеру. Знижена життєва енергія, внутрішній розпад смислових структур, безнадія. Низький рівень прийняття себе та життєвої мінливості. Вразливі до тривожно-депресивних станів, дисоціації, фіксації на минулому. Внутрішня фрагментація ціннісної системи, зниження смислотворчої активності. Потребує підтримки, корекційних, психолого-педагогічних або психологічних інтервенцій. Відсутні виражені позитивні зв'язки з цінностями як ресурсами для подолання кризи.

- Доведено що вибіркові стратегії проживання екзистенційної кризи у молоді формуються через динамічний взаємозв'язок комплексних внутрішніх та зовнішніх ресурсів. Подолання екзистенційної кризи у молоді є результатом синтезованої дії суб'єктивних, соціальних, внутрішньо-екзистенційних та смислотворчих критеріїв, які взаємопов'язані та взаємно доповнюють ефект адаптивної стійкості.

- *додовнено* уявлення про ціннісно-смыслову структуру у контексті радикальних соціально-політичних трансформацій сучасного українського суспільства та рівнів проживання екзистенційної кризи.

- *подальшого розвитку* набули психологічні теорії ціннісних орієнтацій молоді і кризових станів, зокрема, концепцій психологічної стійкості, сенсотворення та адаптаційних стратегій в умовах соціально-політичних та екзистенційних викликів;

Практичне значення: *запропоновано, створено та вперше апробовано* авторську методику «Екзистенційний компас молоді» (О.О.Онищенко). Запропонований підхід, психологічні маркери ризику, такі як, екзистенційна дезадаптація, внутрішнє вигорання, втрата сенсу, духовна порожнеча. Онищенко О.О. Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір № 135703. 05 травня 2025р. Літературний твір наукового характеру «Методика екзистенційний компас молоді»

Вдосконалення діагностичних інструментаріїв для вивчення ціннісно-смыслові сфери молоді, виявлення зв'язку між рівнем екзистенційної кризи та поточною структурою цінностей. Інтеграція авторської логіки може знайти своє застосування під час розробки начальних курсів із глибинної психології, психології особистості, кризової та екстремальної психології.

Надійність та вірогідність результатів забезпечені методологічним обґрунтуванням теоретичних підходів, використанням взаємодоповнювальних методів та методик, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження, використанням валідних і надійних психодіагностичних методик, інструментаріїв, репрезентативністю вибірки досліджуваних, дотриманням науково обґрунтованих процедур збору, аналізу, обробки та інтерпретації даних. Дослідження базується на поєднанні теоретичних і емпіричних методів, статистичну перевірку отриманих результатів, а також узгодженість висновків із науковими положеннями екзистенційної, вікової психології, аксіології та адаптації до кризових умов війни.

Відомості про повноту надрукованих результатів автора:

Статті у наукових фахових журналах України:

1. Онищенко О.О. Ціннісні орієнтації як регулятор життєстійкості молоді в умовах екзистенційної кризи. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Психологія». 2024. Випуск 11(45). С.1492-1506. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-1492-1506](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-1492-1506)
2. Онищенко О.О. Пошук сенсу життя і ціннісні орієнтації: екзистенційний підхід до дослідження особистості. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Психологія». 2024. Випуск 12(40). С.1666-1678. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12\(40\)-1666-1678](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-12(40)-1666-1678)
3. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Трансформація ціннісних орієнтацій молоді під впливом екзистенційної кризи війни в Україні. *Наука і освіта*. 2025. №3. С.39-46. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-3-5>

Публікації в інших наукових виданнях:

1. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Ціннісні орієнтації сучасної молоді в умовах екзистенційної кризи під час воєнного стану. *Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни: матеріали міжнародної міжгалузевої конференції (м. Київ, 25 квітня 2023 р.) / за ред. Л. А. Найдьоновой, М. І. Найдьонова, Л.В.Доценко. Київ: IRIS, 2023. С.232-237. DOI: doi.org/10.59416/UBLX3612*
2. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Теоретичний аналіз ціннісних орієнтацій молоді України в період соціально-політичної трансформації. XIII. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених і студентів XII Глухівські наукові читання – 2023 «Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (6-8 грудня 2023 р.)*. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2023. С.133-135.
3. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Екзистенціалізм особистості в умовах воєнного стану. *Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри: збірник наукових праць*

IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 грудня 2023 р.). Київ: ПВТП «LAT&K», 2023. С.203-208.

URL: https://deps.snu.edu.ua/media/filer_public/e4/8e/e48e27c5-4170-498b-a7f9-f1f9abdc2d3/zbirnik_naukovikh_prats_2023.pdf

4. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Теоретичний синтез аксіосфери молоді юнацького віку та екзистенційної кризи під час воєнного стану. *Південноукраїнські наукові студії: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Одеса, 04-05 грудня 2023 р.)* / відпов. за випуск Петінова О.Б. Одеса: Університет Ушинського, 2024. С.125-130. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/18876>

5. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Соціально-психологічний підхід дослідження молоді юнацького віку в екстремальних умовах. *Актуальні проблеми практичної психології: збірн. наук. праць Міжнародн. наук.-практич. інтернет конф. (17 травня 2024 року, м.Одеса)*. Одеса: Університет Ушинського, 2024. С.132-134. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/20354>

6. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Творча саморегуляція емоційних станів молоді в екстремальних умовах. *Психологічні проблеми творчості: матеріали XXIV Міжнародної наукової психологічної конференції, 24 червня 2024 року* / за ред. В.О. Моляко. Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2024. С.197-204. URL: <https://surl.gd/cfuoyr>

7. Симоненко С.М., Онищенко О.О. Екзистенційна криза і пам'ять: адаптація ціннісно-сміслових орієнтацій молоді під впливом травматичних досвідів війни. *Пам'ять і особистість: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 29 травня. 2025 р.)* Харків: Харк. нац. ун-т., 2025. С.142-146.

Свідоцтво про реєстрацію авторського права:

1. Онищенко О.О. Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір № 135703. 05 травня 2025р. Літературний твір наукового характеру «Методика екзистенційний компас молоді»

Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес: Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (довідка №152/25 від 19.01.2026 р.), Одеського національного університету імені І.І.Мечникова (09-01-131 від 19.01.2026 р.), Поліського національного університету (довідка №73/01-17-26 від 09.01.26 р.); Закарпатської обласної державної адміністрації, Закарпатської обласної воєнної адміністрації Департаменту науки і освіти, молоді і спорту (довідка №01-17/98 від 09.01.2026 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції молодих учених і студентів XII Глухівські наукові читання – 2023 «Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (Глухів, 2023), Міжнародна міжгалузєва конференція «Конструктивна рефлексія конфронтації і кооперації: психологічні ризики і ресурси війни» (Київ, 2023), IX Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри»

(Київ, 2023), ІХ Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми гуманітарної науки і практики: філософський, психологічний та соціальний виміри» (Київ, 2023), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми практичної психології» (Одеса, 2024), Міжнародна наукова психологічна конференція «Психологічні проблеми творчості» (Київ, 2024); VI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Південноукраїнські наукові студії» (Одеса, 2023), Науково-практична конференція «Пам'ять і особистість» (Харків, 2025).

Дисертаційна робота Онищенко Олени Олександрівни на тему «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» відповідає чинним вимогам до дисертацій і може бути рекомендована до захисту на здобуття її авторкою наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія.

Результати голосування: Результати проведеного голосування щодо рішення рекомендувати роботу Онищенко Олени Олександрівни на тему «Вплив екзистенційної кризи на трансформацію ціннісно-сміслових орієнтацій молоді в умовах війни» до подачі в спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 Психологія: «за» – 25 , «проти» – немає, «утримався» – немає. Рішення прийнято одногосно.

Рецензенти:

Доктор психологічних наук, професор

Ольга САННІКОВА

Кандидат психологічних наук, доцент

Олена ГРЕК

Кандидат психологічних наук, доцент

Ірина ВАСИЛЕНКО

Головуюча на засіданні

Доктор психологічних наук, професор

